

Перший літописець м. Миколаєва

Територія Миколаївської області з давніх часів була об'єктом історичних досліджень, але інтерес до вивчення історії рідного краю на Миколаївщині посилюється завдяки сторічному ювілею міста. З цією подією пов'язане ім'я Григорія Миколайовича Ге, якого справедливо вважають першим літописцем Миколаєва. Г.М.Ге був визначною найкультурнішою людиною свого часу та залишився в нашій пам'яті як автор "Історичного нариса сторічного існування міста Миколаєва на гирлі Інгула", громадський та культурний діяч. Книга Григорія Миколайовича – це "єдине ґрунтовне літературне джерело, з якого сучасні історіографи здобувають багато свідчень про минуле одного з найбільших причорноморських промислових та культурних центрів, які зіграли неocenенну роль у долі славного Чорноморського флоту, а отже, і в долі всієї нашої вітчизни" [1].

Родовід родини Ге починається від французького дворянина Матвія Ге, який емігрував з родиною до Росії після розгрому Французької революції. Його син Йосип (дід Григорія Миколайовича Ге) був прийнятий до Кирасирського полку, який квартирував у Полтавській губернії. Тут він познайомився з родиною українського дворянина Якова Коростовцева і невдовзі одружився з його дочкою Одаркою Яківною. Старший син Йосипа Микола (батько Г.М.Ге) служив у одному з полків у Петербурзі, де у 1914 р. отримав офіцерське звання, але незабаром переїхав до Воронежу, одружився з Оленою Яківною Садовською, дочкою поляка. Від цього шлюбу народилося три сини: Йосип, Григорій та Микола. Під час епідемії холери Олена Яківна помирає, а виховання сиріт бере на себе їх бабуся Одарка Яківна, яка внесла у родину староукраїнський звичай та мала великий вплив на формування характерів хлопців [2].

Григорій Миколайович Ге народився у 1861 р. та отримав освіту у Київській гімназії, а потім у Петербурзькій школі гвардійських підпрапорщиків. У 1849 р. вступив на службу до лейб-гвардії Гродненського гусарського полку та прийняв участь у Венгерській війні. Але це виявилось не його покликанням, і Григорій Миколайович переїхав до братів у Петербург. Добре маюючи з дитинства, він зі старшим братом Миколою готувався вступати до Академії мистецтв. Але доля не склалася. У 1855 р. помер батько, і Григорій узяв на себе ведення господарством. У 50-ті роки він одним із перших відгукнувся на визвольний вплив епохи та відпустив на волю своїх кріпаків, за що потрапив в опалу. У 1858 р. Г.М.Ге прийняв участь у складі комітету з розробки проекту звільнення селян, до якого був обраний дворянством Подільської губернії. За труди у комітеті Ге був удостоєний Височнішої подяки і

нагороджений срібною медаллю [3].

З 1865 р. Григорій Миколайович Ге заступив на службу в акцизне управління та переїхав до Херсону, а у 1868 р. нагороджений орденом св. Анни III ступенів. У 1879 р. залишив цю службу та займався громадською, літературною та художньою діяльністю. Цього ж року він переїхав до Миколаєва, де збудував свій будинок (тепер вулиця Наваринська, 25) [4].

Усе життя Г.М.Ге після переїзду до Миколаєва з вересня 1879 р. й до самої смерті 1 листопада 1911 р. було присвячене безкорисливому служінню інтересам міста. У 1880 р. Григорій Миколайович був обраний гласним до міської думи та займав деякий час посаду члена управи. Постановою міської думи 7 вересня 1888 р. більшістю голосів (32 виборних, 16 невиборних) [5] Ге був обраний на посаду миколаївського міського секретаря [6], яку займав з невеликими перервами між 1891 та 1897 рр. до 1906 р. З його ініціативи у 1881 р. було організовано громадську бібліотеку (зараз – обласна наукова бібліотека ім. О.М.Гмирьова). Газети "Миколаївський вісник" і "Южанин" були переповнені його театральними рецензіями, оглядами художніх виставок, фейлетонами, виступами у Думі та навіть публіцистичними статтями з актуальних для міста питань. У 1890 р. Григорій Миколайович Ге заснував артистичний гурток, головою якого був сам. Метою цього гуртка, як гласив його статут, було: "...розвиток почуття прекрасного через драматичні і музичні збори ..." [7].

У лекціях, прочитаних у Миколаєві у 1898 р., "Про драматичне мистецтво" Ге пише: "Треба твердо стояти за пред'явлення театру дуже високих вимог, а саме: служіння розумовим та моральним інтересам шляхом митецького відтворення нашого життя, наших звичаїв, наших пристрастей, наших пороків" [8]. Палкий послідовник учення революційних демократів – Герцена, Белінського, Чернишевського Григорій Миколайович Ге гнівно викривав театр як розважальний засіб. "Художнє відображення усіх наших пристрастей, живообраз нашої ганебної боротьби через хибні, оманливі інтереси, які баламутять наше життя, спотворюють наші ідеали; висміювання наших брутальних нравів, косності і забобонів, ось що повинно бути справою нашого театру, а не розвага" [9]. Ге вважає, що актор повинен бути дуже освіченою людиною "...порядним антропологом, психіатром, знавцем історії і при цьому людиною, яка причетна до громадських інтересів та рухів свого часу. Йому треба бути багато бачити, багато чути, багато читати та мати добрий смак і розуміння законів гармонії та краси..." [10]. Дуже дивно, що судження Григорія Миколайовича Ге випереджають глибокі ідеї, розроблені К.С.Станіславським у його системі.

Г.М.Ге також відомий як художник. Йому належать картини "Молитва про чашу", копія з картини Семирадського "У цирку Нерона", "Могила

Миколи Івановича Ге та Ганни Петрівни Ге на хуторі Іванівському” та ін. Велику увагу Григорій Миколайович приділяв вихованню молоді, був попечителем одного з народних училищ.

У книзі життя Григорія Миколайовича Ге можна знайти багато світлих сторінок, які характеризують його як ідеально чесну людину, яка все своє життя служила своїй вітчизні, народу.

Література.

15. ДАМО, ф. р. 2852, оп. 4, спр. 39, арк. 5.
16. Ліфанов В. Хроніка одного життя // Вечірній Миколаїв. – 1992. – 18 січня.
17. Миколаївська газета. – 1911. – 3 листопада. – С. 2.
18. Золотухін А. Сторінки життя. // Південна правда. – 1987. – 22 січня.
19. ДАМО, ф. р. 222, оп. 1, спр. 1651, арк. 113.
20. Там же, спр. 1713.
21. Ліфанов В. Красзнавець, громадський діяч // Південна правда. – 1989. – 24 серпня.
22. Ге Г.М. Про драматичне мистецтво. – Миколаїв. – 1890. – С. 8-9
23. Там же. – С. 70-71.
24. Там же. – С. 66.